

תפיסת הביטחון ותקציב הביטחון

אלכס מינץ

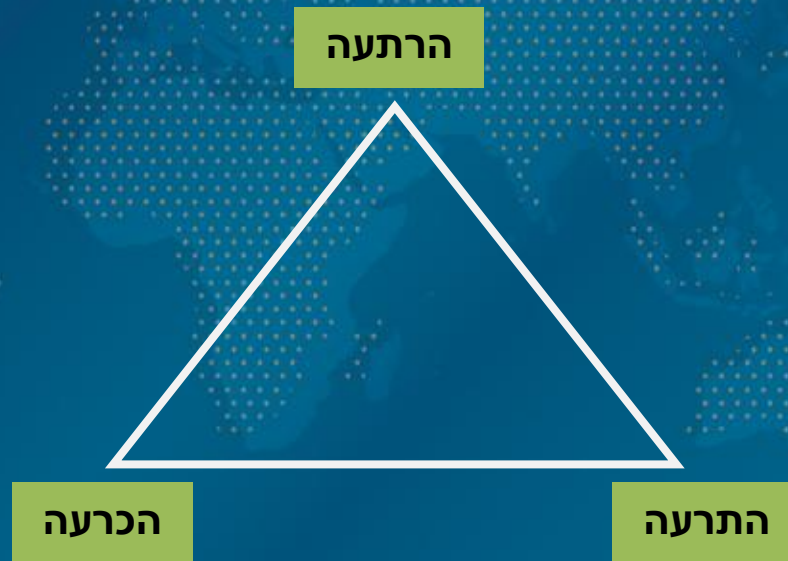
יו"ר כנס הרצליה

ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה

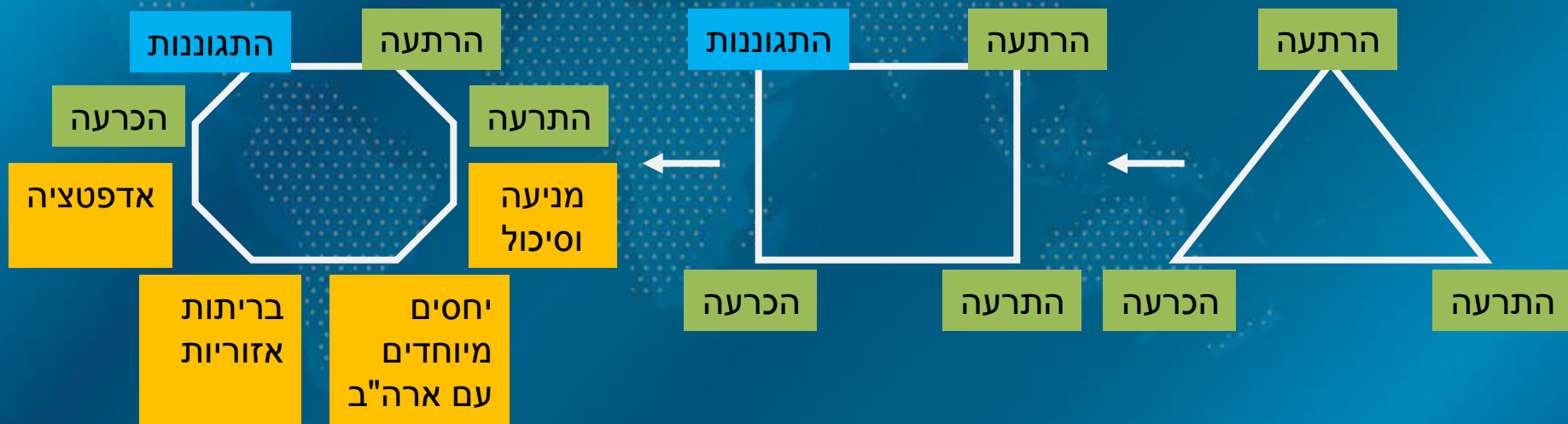
IPS

הבינתחומי, הרצליה, יוני 2015

רכיבי תפיסת הביטחון הקלאסית

עדכון תפיסת הביטחון (מינץ ושי 2015)

זירות העימות בתפיסת הביטחון הלאומי

הזירות החדשות

התווך התת קרקעי

סייבר

חלל

+

הזירות המסורתיות

יבשה

ים

אוויר

אילוצי תפיסת הביטחון

- תקציב הביטחון
- המשפט הבינלאומי
- תקשורת בינלאומית ודה לגיטימציה

זירות ואילוצי תפיסת הביטחון הלאומי

הזירות החדשות

התווך התת קרקעי

סייבר

חלל

תקשורת בינלאומית ודה-
לגיטימטיה

הזירות המסורתיות

יבשה

ים

אוויר

אילוצים תקציביים

המשפט הבינלאומי

תפיסת הביטחון ותקציב הביטחון

- תקציב הביטחון צריך להגזר מתפיסת ביטחון מסודרת
- רב שנתית
- לא עוד כיבוי שריפות, התנצחויות בלתי פוסקות בין האוצר לביטחון
- המנהיגות בישראל צריכה להחליט איזו רמת סיכון ביטחוני היא רוצה מתוך קשת אפשרויות ובהתחשב בצרכים לאומיים אחרים (אבן, 2015)

הבעיתיות שבתקציב הביטחון

- שנה לצוק איתן
- 33 שנים למלחמת לבנון הראשונה
- כמעט חמישים שנה למלחמת ששת הימים
- הכל נופל בתחילת הקיץ.

מלחמות ותקציבים

- מלחמות ומבצעים כמו צוק איתן, מביאים לרמת תקצוב חדשה שהופכת לפרמננטית
- מרף חדש זה, קשה אחר כך לרדת
- כלומר, מלחמות קובעות רף חדש להוצאות הביטחון.

מלחמות ותקציבים

- במלחמות נהרגים למרבה הצער, חיילים ואזרחים.
- הוצאות במיליארדים של מערכת הביטחון על שיקום, משפחות, והנצחה אינן חד פעמיות כמקובל לחשוב
- הן מתווספות לתקציב כל שנה.

- לכן החישוב המסורתי של כמה עלה לנו מבצע צוק איתן או כמה עלתה מלחמת לבנון השנייה מוטעה, אם בוחנים כנהוג, רק הוצאה חד פעמית וחד שנתית

- מצד שני, בשל מבנה תקציב הביטחון בישראל על רכיביו השונים, הוצאות אלו וההוצאות על פנסיות אנשי הקבע ואנשי משרד הביטחון, שהן קשיחות ברובן חונקות את התקציב המוקצה לצה"ל לאימונים, הצטיידות, כח אדם וכדומה.

Guns Vs. Butter

- מחקרים הראו שלתקציב הביטחון השפעה ישירה, עקיפה, מיידית ומושהה (כלומר ארוכת טווח) על צמיחה ועל רווחה
- תותחים מול חמאה היא הדילמה הקלאסית

- בישראל יש הוצאות ביטחוניות רבות שלא נכללות בתקציב הביטחון
- לדוגמא סלילת כבישים בהתנחלויות
- תשלומי ביטוח לאומי למילואימניקים
- גם לא נלקח בחשבון ערך העבודה של חיילי שרות החובה

- מאידך, יש הוצאות הכלולות בתקציב הביטחון שהן אזרחיות במהותן
- לדוגמא, הוצאות הכרוכות בשמירה על התנחלויות
- לכן, הוצאות הביטחון גבוהות בהרבה מ"תקציב הביטחון"
- אבל...

תרומת מערכת הביטחון למשק

- אין ספק שיחידות צהל כמו 8200 וממר"ם הביאו להקמת חברות הזנק (סטארטפים) אזרחיות רבות
- תרומתם למשק ולכלכלת ותרבות הסטארטאפ ניישן בישראל גדולה
- מערכת הביטחון מכשירה גם רבים במסגרת השרות הצבאי (מתכנתים, מנהלי שרתים, מנהלי רשת, ורבים אחרים)

- תקציב הביטחון המתפרסם לא משקף את כלל ההוצאות על הביטחון
- כך גם קשה לאמוד את השפעת הוצאות הביטחון על צמיחה ורווחה

- הוצאות על שיקום, משפחות, הנצחה, ופנסיות אנשי משרד הביטחון קשיחות
- מעיקות על תקציב צה"ל בסדר גודל של 26-30 מיליארד שח בשנה שעברה
- ועדת לוקר המליצה בעיקר על שינויים במבנה הפנסייה לקרביים מול ג'ובניקים

החתירה לשלום כערך אסטרטגי עליון

- כפי שבן גוריון אמר עוד ב-1953, החתירה לשלום צריכה להיות יעד אסטרטגי עליון בתפיסת הביטחון של ישראל
- בין השאר, גם על מנת לנטרל חלק מהאיומים הביטחוניים, בהסדר אזורי למשל
- לצערי, הטרמינולוגיה של שלום ושל הסדר מדיני לא רווחת אצלנו
- זאת למרות שדעת הקהל, תומכת בשעורים גבוהים (72 אחוז) במשא ומתן על בסיס היוזמה הערבית-סעודית

סיבות לעליה התלולה בהוצאות הביטחון

- סיבה מרכזית לעליה התלולה בהוצאות הביטחון היא השינויים והשיפורים הטכנולוגיים התכופים של ארגוני הטרור ומדינות עימות
- הם מחייבים הצטיידות בחימוש ומודיעין state of the art המתפתח ומתחדש כל הזמן
- למשל, בנשק מונחה מדוייק במטרה להקטין את הנזק האגבי לאוכלוסיה חפה מפשע

הגנה=חיסכון

- מערכות כמו כיפת ברזל ושרביט קסמים הגם שממומנות ברובן על ידי ארהב, עדיין מלוות בהוצאות מקומיות ניכרות, לתחזוקה, תפעול ועוד.
- מאידך, ללא הגנת סוללות כיפת ברזל, הנזק הכלכלי למשק, בצוק איתן למשל, היה גדול פי מונים.
- הכלכלן הנודע רוביני, הצביע בכנס הרצליה על השווקים הישראליים היציבים בזמן מלחמות
- זו אחת הסיבות העיקריות ליציבותם

תקציבי השיקום, משפחות, הנצחה ופנסיות

- יש להוציא את תקציבי השיקום, משפחות, הנצחה, ופנסיות אנשי משרד הביטחון (אך לא פנסיות אנשי הקבע) מתקציב הביטחון המיועד לצה"ל.
- לשקול להעבירם לתקציבי המשרדים הרלבנטיים
- כך יוצר מצב שלחץ תקציבי לא ישפיע על האימונים ולא על ההצטיידות של צה"ל
- יהיה זה תקציב צה"ל נטו שאיתו צה"ל יצטרך להסתדר

האם ממשלת ישראל צריכה או לא צריכה לקצץ בתקציב הביטחון? סקר מכון IPS יוני 2015

